

วรรณกรรมคัดสรรของ โอะงะวะ มิเมะอิจิ

小川未明

วินัย จามรสूरिया
ทัศนวรรณ จงเป็นสุขเลิศ
เวณิกา สุปัญญเดชา
ภัทรอร พิพัฒนกุล
ชลันธร พาณิชย์วิบูลย์
ชาพิมพ์ยชัช บัญวิทยา
นิจฉรา เทพทอง
เนาวรัตน์ ทรัพย์พักแวน
พุทธรักษ์ เกตุเอม
อาทิตินท์ กาญจนดูล

วรรณกรรมคดีสรรของโอะงะวะ มิเมะอิ

บรรณาธิการและผู้แปล
คณะผู้แปล

วินัย จามรสุริยา
ทัศนวรรณ จงเป็นสุขเลิศ
เวณิกา สุปัญญเดชา
ภัทรอร พิพัฒนกุล
ชลันธร พาณิชย์วิบูลย์
ชาพิมณัฐ บัญวิทยา
นิจฉรา เทพทอง
เนาวรัตน์ ทรัพย์ฝักแวง
พุทธรักษ์ เกตุเอม
อาทินันท์ กาญจนดูล

วรรณกรรมคัดสรรของโอะงะวะ มิเมะอิ

วินัย จามรสूरिया และคณะ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

วินัย จามรสूरिया.

วรรณกรรมคัดสรรของโอะงะวะ มิเมะอิ.-- นครราชสีมา : [ม.ป.พ.] ,
2569.

1. วรรณกรรมญี่ปุ่น -- ประวัติและวิจารณ์. I. ชื่อเรื่อง.

895.609

ISBN (e-book) 978-616-631-505-9

ครั้งที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2569

ราคา 105 บาท

วาดภาพประกอบโดย suigyukhien

ออกแบบรูปเล่มโดย สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จัดพิมพ์โดย วินัย จามรสूरिया และคณะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

340 ถ.สุนทรารายณ์ อ.เมืองนครราชสีมา จ.นครราชสีมา

โทร. 087-2414007 อีเมล winaitaiyo@hotmail.com

สั่งซื้อได้ที่

ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

ศาลาพระเกี้ยว โทร. 0-2218-7000-3 โทรสาร 0-2255-4441

สยามสแควร์ โทร. 0-2218-9881-2 โทรสาร 0-2254-9495

Call Center โทร. 08-6323-3703-4

<http://www.chulabook.com>

คณะบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย จามรสุริยา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	บรรณาธิการ
อาจารย์ ดร.ทัศน์วรรณ จงเป็นสุขเลิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	รองบรรณาธิการ
อาจารย์เวณิกา สุปัญญาเดชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	รองบรรณาธิการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรธร พิพัฒน์กุล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ผู้ช่วยบรรณาธิการ

คำนำ

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานแปลวรรณกรรมญี่ปุ่นร่วมสมัย โดยคัดเลือกจากผลงานของโอะงะวะวะ มิเมะอิ (小川未明) ซึ่งเป็นนักประพันธ์ เลื่องชื่อด้านนวนิยายและวรรณกรรมเด็ก เขามีผลงานที่เป็นวรรณกรรมเด็กมากกว่า 1,200 เรื่อง หนังสือเล่มนี้นำผลงานของเขาซึ่งเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาขนาดสั้น จำนวน 12 เรื่องมาแปลเป็นภาษาไทยโดยส่วนมากเป็นเรื่องที่ปรากฏในหนังสือ หรือสื่อการเรียนรู้ของญี่ปุ่น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจคุณภาพหนังสือและให้ข้อเสนอแนะ อันมีคุณค่าอย่างยิ่ง และหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักวิชาการ และบุคคลทั่วไปผู้สนใจผลงานวรรณกรรมญี่ปุ่นร่วมสมัย

วินัย จามรสุนทรียา

ผู้แทนคณะผู้แปล

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
เรื่องที่ 1	เขียนโดย วินัย จามรสุริยา เรื่อสีแดง 9
เรื่องที่ 2	แปลโดย ภัทร์อร พิพัฒน์กุล เรื่อสีแดงกับนกนางแอ่น 19
เรื่องที่ 3	แปลโดย อาทินันท์ กาญจนดูล ต้นพลับต้นหนึ่ง 23
เรื่องที่ 4	แปลโดย ชลันธร พาณิชย์วิบูลย์ เจ้าปู่ยักษ์ 29
เรื่องที่ 5	แปลโดย เนาวรัตน์ ทรัพย์ผักแว่น พระจันทร์กับแมวน้ำ 41
เรื่องที่ 6	แปลโดย นิจฉรา เทพทอง คืนจันทร์ฉายกับแว่นตาของคุณยาย 49
เรื่องที่ 7	แปลโดย พุทธรักษ์ เกตุเอม หมู่บ้านที่ไร่นาฬิกา 57
เรื่องที่ 8	แปลโดย ทศน์วรรณ จงเป็นสุขเลิศ ซามของท่านเจ้าเมือง 67
เรื่องที่ 9	แปลโดย ชาพิมณัฐ บัญวิทยา แมว 75
เรื่องที่ 10	แปลโดย ทศน์วรรณ จงเป็นสุขเลิศ ตำนานอารมณ์สวรรค์ 81
	แปลโดย วินัย จามรสุริยา

สารบัญ

	หน้า
เรื่องที่ 11 การกลับบ้านของทหารผู้บาดเจ็บ แปลโดย เวณิกา สุปัญญาเดชา	93
เรื่องที่ 12 ดวงดาวซีเมาเป็น แปลโดย ชาพิมณัฐ บุญวิทยา	103
บทส่งท้าย เขียนโดย วินัย จามรสूरिया	111
บรรณานุกรม	116
ประวัติผู้แปล	118

บทนำ

วรรณกรรมญี่ปุ่นร่วมสมัยที่นำมาแปลในหนังสือเล่มนี้เป็นผลงานรังสรรค์ของโอะงะวะ มิเมะอิ (小川未明) ซึ่งเป็นนามปากกาของโอะงะวะ เค็นชะกุ (小川健作) เขามีผลงานจำนวนมากและได้รับรางวัลศิลปะดีเด่น¹ (芸術院賞) ใน ค.ศ. 1951 และได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้มีคุณูปการต่อวงการวัฒนธรรม² (文化功勞者) ใน ค.ศ. 1953

โอะงะวะ มิเมะอิเกิดในสมัยเมจิ³ (明治) และดำรงชีวิตตลอดช่วงเวลาในสมัยไทโช⁴ (大正) จนเสียชีวิตในสมัยโชวะ⁵ (昭和) โดยช่วงระยะเวลาที่เขาดำรงชีวิตอยู่เป็นช่วงที่ญี่ปุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมครั้งใหญ่หลายประการ เช่น การปฏิรูปเมจิ (明治維新) ใน ค.ศ. 1868 ซึ่งมีการรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาญี่ปุ่นจำนวนมาก อุตสาหกรรมของญี่ปุ่นพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องถึงสมัยโชวะ นอกจากนี้ การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 ใน ค.ศ. 1914 ทำให้ญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศ

¹ รางวัลที่สถาบันศิลปะญี่ปุ่น (日本芸術院) มอบให้ผู้มีผลงานศิลปะโดดเด่นและก่อให้เกิดความก้าวหน้าในวงการศิลปะ

² ผู้มีผลงานโดดเด่นและก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม

³ ช่วงระยะเวลาระหว่าง ค.ศ. 1868 - 1912

⁴ ช่วงระยะเวลาระหว่าง ค.ศ. 1912 - 1926

⁵ ช่วงระยะเวลาระหว่าง ค.ศ. 1926 - 1989

มหาอำนาจหลังสงครามโลกสิ้นสุดลง อย่างไรก็ตาม ญี่ปุ่นต้องยอมจำนนต่อฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ 2 ใน ค.ศ. 1945 เพราะการโจมตีของสหรัฐอเมริกา ด้วยการทิ้งระเบิดปรมาณูที่จังหวัดฮิโรชิมา (広島) และนางะซะกะกิ (長崎)

ชีวประวัติของโอะงะวะ มิเมะอิ⁶

โอะงะวะ มิเมะอิเกิดเดือนเมษายน สมัยเมจิที่ 15 (ค.ศ. 1882) ที่แขวงโกะบุอิชิ เขตทะกะกะตะ⁷ (高田の五分一) ในบ้านแถว⁸ หลังเก่าและทรุดโทรม เขาเป็นลูกคนเดียว และเคยเขียนเกี่ยวกับบ้านของเขาซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านออกไปเล็กน้อยว่า “เป็นสถานที่ที่มีวัดและป่าสนซีดาร์สีดำจำนวนมาก” ระยะทางจากบ้านไปโรงเรียนประถมราว 2 กิโลเมตรและต้องเดินผ่านหมู่บ้านซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกช่างฝีมือและคนประกอบอาชีพต่าง ๆ

ขณะอายุราว 15 ปี เขาและทุกคนในครอบครัวย้ายเข้าไปอาศัยอยู่ที่ศาลเจ้าคะซุงะยะมะ⁹ (春日山神社) ซึ่งสร้างขึ้นโดยพ่อผู้เป็นนักบวช เขาเดินทางไปดูการก่อสร้างศาลเจ้าแห่งนี้ทุกครั้งที่แม่สั่ง ระยะทางจากบ้านไปศาลเจ้าราว 5 กิโลเมตร และจากบ้านไปโรงเรียนมัธยมต้นราว 7 กิโลเมตร การเดินทางไปกลับเช่นนี้เป็นการปลุกฝังเรื่องธรรมชาติของพื้นที่บริเวณนี้อย่างลึกซึ้ง

ก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา โอะงะวะ มิเมะอิเคยเรียนเรื่องจีนศึกษา¹⁰ (漢学) คณิตศาสตร์ ฯลฯ ในโรงเรียนกวดวิชาของเอกชน (私塾) และหลังจากเข้าเรียนระดับประถมศึกษาแล้วเขาเรียนศิลปะการใช้ดาบหลังเลิกเรียน และ

⁶ แปลสรุปโดยสังเขปจาก 小川未明文学館. (2016). 移動する未明—高田・早稲田・高円寺—. 館報, 10, 8-9.

⁷ ปัจจุบันคือพื้นที่ทางใต้ของเขตโจเอะทสุ (上越) จังหวัดนิงะตะ (新潟)

⁸ บ้านที่เรียงยาวต่อเนื่องและใช้หลังคาาร่วมกัน แต่มีผนังกันแยกสัดส่วนของบ้านแต่ละหลัง

⁹ ศาลเจ้าแห่งหนึ่งในเขตโจเอะทสุ จังหวัดนิงะตะ

¹⁰ การศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ ของจีน เช่น ศิลปวิทยาการ ประโยคภาษาจีน (漢文)

ศึกษาคัมภีร์ร่งโงะ¹¹ (論語) นิฮงงะอิฉิ¹² (日本外史) ในโรงเรียนกวดวิชาของเอกชน ต่อมา ขณะเรียนในระดับมัธยมต้น เขาสนใจเกี่ยวกับโบราณคดีและได้รับการชี้แนะเรื่องบทกวีจีน (漢詩) จากคิตะสะวะ มะโด (北澤問堂) ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของชะกุงะ โฉสัน¹³ (佐久間象山) แต่เขาไม่ถนัดวิชาคณิตศาสตร์ทำให้สอบตกซ้ำแล้วซ้ำอีก ถึงแม้เขาจะรักสันโดษแต่มีเพื่อนร่วมทำกิจกรรมในชมรมวรรณกรรมขณะเรียนในระดับมัธยมต้น

โอะงะวะ มิเมะอิเดินทางไปโตเกียวและเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาวรรณกรรมอังกฤษ ณ โรงเรียนอาชีวะโตเกียว¹⁴ (東京専門学校) เมื่อเดือนเมษายน สมัยเมจิที่ 34 (ค.ศ. 1901) เขาอาศัยอยู่ในห้องเช่าแต่เนื่องจากไม่ชอบมีปฏิสัมพันธ์กับคนที่เช่าบ้านหลังเดียวกันทำให้ต้องย้ายที่พักอยู่เสมอ บางครั้งเช่าได้เพียง 3 วันหรือ 1 สัปดาห์ก็ย้ายไปเช่าที่อื่น

ในสมัยเมจิที่ 37 (ค.ศ. 1904) โอะงะวะ มิเมะอิสร้างผลงานวรรณกรรมเรื่องแรกคือ *เด็กเร่ร่อน* หรือ *เฮียวโรจิ* (漂浪児) และในปีถัดมาเขากลายเป็นนักประพันธ์เต็มตัวจากการเขียนนวนิยายเรื่อง *เกล็ดน้ำแข็งในลูกเห็บ* หรือ *อะระระะนิ มิโสะระะ* (霰に雲) เผยแพร่ในวารสารฉินโฌเซ็ทท์ซุ (新小説) หลังจากนั้นเขามีผลงานนวนิยายและบทความวิเคราะห์มากกว่า 60 เรื่องลงในวารสารวะเซะตะบุงะกุ (早稲田文学) เขาเป็นนักประพันธ์ที่มีผลงานลงในวารสารนี้มากที่สุด นอกจากนี้เขายังสร้างผลงานวรรณกรรมเด็กแม้ว่าเขาต้องประสบปัญหาความยากจนและสูญเสียลูกไปถึงสองคน

โอะงะวะ มิเมะอิจัดทำหนังสือรวบรวมผลงานของเขาในสมัยไทโชที่ 15 (ค.ศ. 1926) โดยใช้ชื่อว่า “รวมผลงานคัดสรรของโอะงะวะ มิเมะอิหรือโอะงะวะ

¹¹ เอกสารบันทึกคำถามและคำตอบระหว่างขงจื้อกับลูกศิษย์ นับเป็นคัมภีร์สำคัญเล่มหนึ่งของลัทธิขงจื้อ

¹² เอกสารประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น เขียนขึ้นในช่วงปลายสมัยเอโดะ (江戸) โดยระอิ ซันโย (頼山陽) ซึ่งเป็นทั้งนักประวัติศาสตร์ นักปรัชญา ฯลฯ

¹³ นักคิด นักวิชาการ ฯลฯ ในช่วงปลายสมัยเอโดะ

¹⁴ ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยวะเซะตะ (早稲田大学)

มิเมะอิ เซ็นฉู (小川未明選集)” ประกอบด้วย 6 เล่ม นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เขาว่างมือจากการเขียนนวนิยายและอุทิศเวลาให้การเขียนวรรณกรรมเด็ก และ ได้พบปะแลกเปลี่ยนกับผู้คนในวงการวรรณกรรมเด็กมากขึ้น เช่น นักประพันธ์รุ่นน้อง นักประพันธ์วรรณกรรมเด็กที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยวะเซดะ

ในสมัยโทโชที่ 15 (ค.ศ. 1926) ซึ่งเป็นปีที่โอะงะวะ มิเมะอิจัดทำหนังสือ รวบรวมผลงานนั้นเป็นปีแห่งจุดเริ่มต้นของความเฟื่องฟูด้านอุตสาหกรรมการพิมพ์ ของญี่ปุ่น เรื่องนี้ส่งผลให้เขามีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมากจากสำนักพิมพ์ที่จ่าย ค่าลิขสิทธิ์ให้เขา เขาชื่นชอบการใช้ชีวิตในเมืองโดยเริ่มอาศัยในเมืองหลวงตั้งแต่อายุ 19 ปีและเปลี่ยนห้องเช่าตลอดระยะเวลา 30 ปีนับตั้งแต่เดินทางเข้ามา เมืองหลวง ในที่สุด เขาสามารถมีบ้านเป็นของตัวเองหลังแรกในสมัยโชวะที่ 5 (ค.ศ. 1930) ที่แขวงโคเอ็นจิ เขตซุงินะมิ (杉並区高円寺) นครโตเกียว เขาใช้ชีวิต ในบ้านหลังนี้อย่างสงบสุขราว 20 ปี แต่มีเหตุให้ต้องย้ายบ้านในวัย 70 ปีเพราะ ละครเวทีมีเสียงรบกวนจากโรงเรียนสอนดนตรี เสียงนี้รบกวนการเขียนต้นฉบับ เขาจึงตัดสินใจย้ายไปบ้านหลังอื่นในละแวกเดียวกันในสมัยโชวะที่ 27 (ค.ศ. 1952) โอะงะวะ มิเมะอิเขียนผลงานวรรณกรรมเด็กอย่างต่อเนื่องจนถึงสมัยโชวะที่ 32 (ค.ศ. 1957) ขณะนั้นเขามีอายุ 75 ปี รวมผลงานวรรณกรรมเด็กประมาณ 1,200 เรื่อง และยังคงทำกิจกรรมเกี่ยวกับงานเขียนอย่างต่อเนื่องจนจบชีวิตลงในสมัยโชวะที่ 36 (ค.ศ. 1961) ด้วยวัย 79 ปี

ขอบเขตของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้นำผลงานของโอะงะวะ มิเมะอิมาแปลเป็นภาษาไทยโดย ใช้ต้นฉบับภาษาญี่ปุ่นจาก www.aozora.gr.jp ซึ่งเป็นเว็บไซต์ของอะโอะโสะระ บุงโกะ¹⁵ (青空文庫) จำนวน 12 เรื่อง (เรียงลำดับตามอักษรญี่ปุ่นของชื่อเรื่อง) ดังนี้

¹⁵ ห้องสมุดดิจิทัลที่ให้บริการฟรี โดยเผยแพร่ผลงานที่หมดอายุคุ้มครองลิขสิทธิ์ หรือผลงานที่ผู้เขียนยินดี ให้นำไปใช้โดยไม่ต้องขออนุญาต

1. เรือสีแดง แปลจากเรื่อง อะกะอิ ฟุเนะ (赤い船)
2. เรือสีแดงกับนกนางแอ่น แปลจากเรื่อง อะกะอิ ฟุเนะ โทะ ทซุบะเมะ (赤い船とつばめ)
3. ต้นพลับต้นหนึ่ง แปลจากเรื่อง อิปปโนะ คะกิโนะ คิ (一本のかきのき)
4. เจ้าปู่ยักษ์ แปลจากเรื่อง โอกินะ คะนิ (大きなかに)
5. พระจันทร์กับแมวน้ำ แปลจากเรื่อง ทซุกิ โทะ อะสะระฉะมิ (月と海豹)
6. คืนจันทร์ฉายกับแว่นตาของคุณยาย แปลจากเรื่อง ทซุกิโยะ โทะ เมะงะเนะ (月夜と眼鏡)
7. หมู่บ้านที่ไร้นาฬิกา แปลจากเรื่อง โทะเกะอิ โนะ นะอิ มุระ (時計のない村)
8. ชามของท่านเจ้าเมือง แปลจากเรื่อง โทะโนะซะมะ โนะ ชะวัน (殿さまの茶わん)
9. แมว แปลจากเรื่อง เนะโกะ (ねこ)
10. ตำนานอาภรณ์สวรรค์ แปลจากเรื่อง ฮะงะโระโมะ โมะโนะงะตะริ (羽衣物語)
11. การกลับบ้านของทหารผู้บาดเจ็บ แปลจากเรื่อง มุระ เอะ คะเอ็ตตะ โฉเฮะอิ (村へ帰った傷兵)
12. ดวงดาวซีเมาะ แปลจากเรื่อง ยปปะระอิ โปะฉะมิ (酔っ払い星)

การระบุชื่อคนญี่ปุ่นในหนังสือเล่มนี้เรียงตามลำดับภาษาญี่ปุ่นคือระบุนามสกุลก่อนชื่อ เช่น “โอะงะวะะ มิเมะอิ” คำว่า “โอะงะวะะ” เป็นนามสกุล ส่วน “มิเมะอิ” เป็นชื่อต้น

หนังสือเล่มนี้ใช้ระบบถอดอักษรภาษาญี่ปุ่นเป็นอักษรไทยซึ่งเป็นผลงานวิจัยของอาจารย์สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยาณี สีสสุวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ สัตยพงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ สุริยะวงศ์ไพศาล (ปัจจุบันคือ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สิริมนพร สุริยะวงศ์ไพศาล) อาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ลักษณะินาวิน และอาจารย์

ภาควิชาภาษาไทย คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดุขฎิพร ชำนิโรศานต์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยกเว้นบางคำที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายแล้วจะไม่ใช้ระบบการถอดอักษรนี้

สระ

อักษรโรมะจิ (สระเสียงสั้น, สระเสียงยาว)	อักษรไทย
a, aa	อะ, อา
i, ii	อิ, อี
u, uu	อุ, อู
e, ee	เอะ, เอ
o, oo	โอะ, โอ
-ya, -yaa	เอียะ, เอีย
-yu, -yuu	อิว, อิว
-yo, -you	เอียว, เอียว

พยัญชนะ

อักษรโรมะจิ	อักษรไทย
p เมื่อเกิดต้นคำ เมื่อเกิดที่อื่น ๆ	พ ป
b	บ
m	ม
f	ฟ
w	ว
t เมื่อเกิดต้นคำ เมื่อเกิดที่อื่น ๆ	ท ต
ts	ทซ์